

Hlaupið í Teigadalsjökli í Svarfaðardal 1971

HELGI HALLGRÍMSSON,
NÁTTÚRUGRIPASAFNID Á AKUREYRI

ABSTRACT

Late May 1971 a small valley glacier, Teigadalsjökull, in Svarfadardalur, Northern-Iceland bursted and rushed 100 to 150 m forward. The glacier is 1 km long, 500 m wide and extends from the bottom of Teigadalur at 900 m altitude down to 740 m a. s. l. The article describes the glacier two months after the burst, which seems to have taken place very suddenly, possibly lasting only several minutes.

Svo má segja, að jöklar í fjallgarðinum milli Eyjafjarðar og Skagafjarðar séu óteljandi, þótt flestir séu þeir smávaðir miðað við hina stóru bræður í suðri. Á utanverðum Tröllaskaga má finna smájökla í flestum dalbotnum og skálum, ef botn þeirra liggur um eða yfir 800 m hæð. Sumir þessara jökla eru þaktir grjóturð og mjög grjótblandaðir og eru því sannkallaðir grjótjökla (rock glaciers). Eru þeir að sjálf-sögðu lítt áberandi í landslaginu, og oft erfitt að greina þá frá gömlum jökullegum, enda eru þeir yfirleitt ekki merktir á kortum.

Í öllum dalskorunum, sem ganga suður úr Svarfaðardal innanverðum, má finna dálitla

jökla innst í dalbotnunum. Þessi jökulkríli láta að öllum jafnaði lítið yfir sér og eru naumast þekkjanleg frá fönunum umhverfis, enda hefur hinum dönsku herforingjum ekki dottið í hug að setja þá á kort. Það vakti því töluverða athygli, þegar það fréttist snemma á síðastliðnu sumri, að einn þessara smájökla, jökullinn í Teigadal, hefði hlaupið, enda fylgdi það sögunni, að jökulstykkin væru fyllilega á borð við það, sem gerist í meðalstóru Skeiðarárhlaupi.

Rétt fyrir hvítasunnuna, þann 28. (eða 29.) maímánaðar 1971, tók fólkíð á bæjunum Melum og Urðum eftir óvenjulegum lit á vatninu í Teigaráni, en vatni er veitt úr á þessari í heimarafstöð á Melum, og fellur það í stokkum í gegnum túnið rétt við bæinn. Vatnið í Teigaráni var allt í einu orðið rauðgult á litinn og ákaflega leirblandað, en vöxtur var þó ekki mikill í ánni fram yfir það, sem venjulegt er í vorhlákum.

Undanfarna daga hafði verið fremur svalt í veðri, þótt maímánuður væri annars hlýr. Daga 25.—26. var slydduhríð og töluverð úrkoma. Þann 28. snérist til sunnanáttar og hlýnaði og

Mynd 1. Þverskurðarmynd af Teigadalsjökli. Hugsanleg lögum jökulsins fyrir hlaupið er sýnd með brotinni línu. Jökullinn er um 1 km á lengd og um 500 m á breidd.

Fig. 1. A schematic transection of Teigadalsjökull. The probable position of the glacier before the surge is indicated by a broken line. The glacier is about 1 km long and about 500 m wide.

